

Bijlage 2. Behandeling van de bezwaren en adviezen bij het ministerieel besluit tot de vaststelling van het gebied 'De abdij van Kolen en de Kolenberg' in de Landschapsatlas

Omschrijving:

De abdij van Kolen en de Kolenberg

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen en Bezwaren ingediend tijdens het openbaar onderzoek

Het openbaar onderzoek naar de gedeeltelijke vaststelling van de Landschapsatlas voor het gebied 'De abdij van Kolen en de Kolenberg' in Borgloon liep van 20 februari tot en met 20 april 2018 (2018-V15).

Er werden 3 bezwaarschriften en 1 gecoördineerd advies ingediend. Deze zijn tijdig ingediend en dus ontvankelijk.

Bezwaar B_000001: gewestwegen

De bezwaarindiener stelt dat binnen de afbakening van het gebied in de Landschapsatlas alle weggebonden aanpassingen langs de gewestwegen mogelijk moeten blijven.

Behandeling van het bezwaar:

De gewestweg N750 zijn inderdaad gekozen als goed herkenbare grenzen voor de afbakening van het gebied 'De abdij van Kolen en de Kolenberg' in de Landschapsatlas. Langs deze weg volgt de afbakening de perceelsgrenzen van het Grootschalige Referentie Bestand (GRB administratieve percelen). Het GRB geldt als de standaard binnen de Vlaamse overheid voor afbakeningen en GIS. In zoverre de administratie Wegen en Verkeer werken uitvoert op één of meerdere van deze percelen binnen de afbakening is zij ingevolge het onroerenderfgoeddecreet verplicht de zorgplicht toe te passen. Als administratieve overheid geeft zij in dat geval in al haar beslissingen over een eigen werk of activiteit met directe impact op het vastgestelde erfgoed aan hoe ze rekening heeft gehouden met de zorgplicht. Weggebonden aanpassingen langs de gewestwegen blijven dus mogelijk, in zoverre de administratieve overheid zich aan de zorgplicht houdt.

Aangezien de bezwaarindiener niet vermeldt welke werken zij concreet plant en op welke percelen het bezwaar precies betrekking heeft, kan niet worden onderzocht of het wenselijk is om de afbakening van het vast te stellen gebied desgevallend aan te passen.

Conclusie:

Het bezwaar heeft geen invloed op de vaststelling van het gebied 'De abdij van Kolen en de Kolenberg' in de Landschapsatlas.

Bezwaar B_000002: beheer van waterlopen en natuurgebieden

Bezwaarindiener ondersteunt de vaststelling, maar vraagt afstemming met het beheer van waterlopen en natuurgebieden. Ook het behoud van landschapselementen, graften, holle wegen, paden en hoogstamboomgaarden verdienen bijzondere aandacht. Naast de bescherming van de historische bebouwing dienen deze elementen optimaal beschermd te worden.

Behandeling van het bezwaar:

De vaststelling is een eerste stap in de richting van een beheerplan, waarin men effectief tot een meer geïntegreerd beheer van waterlopen, bossen en natuurgebieden kan komen. Dit beheerplan kan er pas komen nadat het gebied in de landschapsatlas is vastgesteld en een ruimtelijk uitvoeringsplan het als erfgoedlandschap in het plangebied heeft opgenomen. Er is dus geen tegenstelling tussen de vaststelling en een afgestemd beheer, wel een volgtijdelijkheid.

Conclusie:

Het bezwaar heeft geen invloed op de vaststelling van het gebied 'De abdij van Kolen en de Kolenberg' in de Landschapsatlas.

Bezwaar B_000003: uitbreidingsmogelijkheden voor landbouwers

Het bezwaar pleit voor het behoud van uitbreidingsmogelijkheden voor landbouwers en vraagt alle landbouwbedrijven uit de afbakening van het vast te stellen gebied te sluiten.

Behandeling van het bezwaar:

Een vaststelling wijzigt de bestemming van percelen niet en verandert de bestaande situatie dus niet. Bestemmingswijzigingen vormen het onderwerp van ruimtelijke planinitiatieven, volgens de procedures die hiervoor in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening zijn bepaald. Het vaststellen van de Landschapsatlas maakt daar geen deel van uit.

Dat een vaststelling tot een stand still in de ruimtelijke ontwikkelingen zou leiden, is nergens in de literatuur of door de bezwaarindiener aangetoond.

De vaststelling heeft geen rechtgevolgen voor particulieren, tenzij informatieplicht of het vermelden in akten van het feit dat het perceel in een vastgestelde inventaris staat. De veronderstelling dat de vaststelling landbouwers in het gebied benadeelt in hun ruimtelijke uitbreidingsmogelijkheden klopt dus niet.

Conclusie:

Het bezwaar heeft geen invloed op de vaststelling van het gebied 'De abdij van Kolen en de Kolenberg' in de Landschapsatlas.

Bezwaar B_000004: gecoördineerd advies

De bezwaarindiener staat overwegend positief tegenover de vaststelling. Deze opmerkingen in het gecoördineerd advies hebben betrekking op de vaststelling 'De abdij van Kolen en de Kolenberg':

1. Uitbreiding van de afbakening van het gebied "Abdij van Kolen en de Kolenberg" met drie 19de-eeuwse hoeves, een kapel, twee hoeves die al op de Vandermaelenkaart staan en een hoogstamboomgaard.
2. Vraag naar eventuele beperkingen van de vaststelling voor de fietsroutes.
3. Vraag naar eventuele beperkingen van de vaststelling voor de toeristische infrastructuur.

Behandeling van het bezwaar:

1. Uitbreiding van de afbakening na openbaar onderzoek is niet mogelijk.
2. De opname van het gebied "Abdij van Kolen en de Kolenberg" in de vastgestelde inventaris heeft uitsluitend zorg- en motiveringsplicht voor administratieve overheden tot gevolg. Zorg- en motiveringsplicht veronderstelt dat de administratieve overheid zoveel mogelijk zorg in acht neemt voor de erfgoedkenmerken van onroerende goederen die opgenomen zijn in een vastgestelde inventaris. Verder motiveert de administratieve overheid in haar beslissingen over eigen werken of activiteiten hoe ze rekening heeft gehouden met het impact van deze werken of activiteiten op het vastgestelde erfgoed (art. 4.1.9 van het Onroenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

Toekomstige ontwikkelingen blijven dus mogelijk op voorwaarde dat zorg wordt gedragen voor de erfgoedkenmerken.

3. Idem als 2. Wat omgevingsvergunningen betreft, enkel administratieve overheden zijn onderhevig aan de zorg- en motiveringsplicht voor hun eigen werken en activiteiten. Voor vergunningsaanvragen van particulieren (of niet-administratieve overheden) kan een vaststelling geen weigeringsmotief voor een vergunning of machtiging vormen (art. 4.1.8.).

Voor "B&B's in vastgestelde huizen" gelden de rechtsgevolgen van de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed waarvoor in 2017 in Limburg een grootschalig openbaar onderzoek is georganiseerd. Bezwaarindiener vindt de concrete informatie over de rechtsgevolgen op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/rechtsgevolgen> en <https://www.onroenderfgoed.be/nl/bescherming/vastgestelde-inventarissen/rechtsgevolgen/>.

Conclusie:

Het bezwaar heeft geen invloed op de vaststelling van het gebied "Abdij van Kolen en de Kolenberg" in de Landschapsatlas.

2. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 7 mei 2018. De VCOE verzocht en kreeg van de bevoegde minister op 8 mei 2018 de toelating om de adviestermin met dertig dagen te verlengen. De VCOE bracht op 14 juni 2018 een voorwaardelijk gunstig advies. Het advies maakt integraal deel uit van het vaststellingsdossier.

De VCOE situeert de adviesvraag (§1-5) en adviseert vervolgens

1. over de ingediende bezwaarschriften van het openbaar onderzoek (§6-9 en 12):
"De commissie dringt erop aan zowel de aanleiding, de doelstelling en de rechtgevolgen van de vaststelling in het vaststellingsdossier te duiden. Aansluitend formuleert de commissie de aanbeveling om bij toekomstige vaststellingen tijdens het openbaar onderzoek een infosessie te organiseren voor alle betrokkenen".
2. De vernieuwde vaststellingsmethodiek (§7-9), die als positief wordt ervaren. De VCOE vraagt tevens naar een verduidelijking van het impact van de koerswijziging op de bescherming van houtige beplantingen (§12).
3. Het vaststellingsdossier (§10 en 12): de VCOE vraagt om de inventarismethodologie voor de Landschapsatlas toe te passen en meer bepaald het "afwegingskader verder transparant te maken en de geografische of de thematische context en de relevantie van voorliggende vaststelling voor Vlaanderen verder te duiden".
4. Waarden: Nagaan of er voldoende basis is om een wetenschappelijke waarde toe te kennen. (§11).
5. Samenhang tussen de vaststelling in de Landschapsatlas en het beschermde cultuurhistorische landschap 'Abdijsite Kolen – Kolenberg' duiden.

Behandeling van het advies

1. Uit de vraag van de VCOE blijkt dat de commissie op meer communicatie bij de vaststelling aanstuurt. De aanleiding, de doelstelling en de rechtsgevolgen maken geen deel uit van het inhoudelijke vaststellingsdossier, maar wel van de communicatie die naar aanleiding van de vaststelling gebeurt. Mogelijk is de VCOE daarom niet op de hoogte van de communicatie-inspanningen die de dossierbehandelaars bij elk dossier leveren. Zij nemen vooraf contact op met de gemeenten, en eventueel met andere betrokken organisaties of administratieve overheden, om hen te informeren over de aanleiding van de vaststelling, de procedure, het openbaar onderzoek, de rechtsgevolgen en de afbakening. Bij de aankondiging van elk openbaar onderzoek op de website van het agentschap verwijst een link naar de rechtsgevolgen van de vaststelling <https://openbareonderzoeken.onroenderfgoed.be/openbareonderzoeken/46>. Op deze plaats vindt iedereen alle informatie samen: zowel het inhoudelijke digitale dossier (Dit is de nieuwe lay-out. De vorige versie met meer informatie was tot einde van het openbaar onderzoek raadpleegbaar).

In het geval van deze vaststelling pikten de media de communicatie over het openbaar onderzoek op, zowel in de media als op de radio (VRT, 19 februari 2018).

Een infosessie voor het grote publiek is niet voorzien in de procedure, omdat een vaststelling geen rechtsgevolgen voor particulieren heeft, tenzij informatieplicht of het vermelden in akten van het feit dat het perceel in een vastgestelde inventaris staat. Mocht de gemeente een infosessie toch wenselijk vinden, dan gaat de dossierbehandelaar op de vraag in.

2. Zoals gecommuniceerd in de nota aan de VCOE over de koerswijziging van de vaststelling van de Landschapsatlas worden houtige beplantingen met erfgoedwaarde sinds 2017 niet meer binnen de eigen inventaris vastgesteld.

Als houtig erfgoed enkel als Landschapsatlas wordt vastgesteld, dan gelden de rechtsgevolgen van de Landschapsatlas, met name zorg- en motiveringsplicht (art. 4.1.9 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). In dat geval is de vergunningverlener,

met name de gemeente, strikt genomen niet verplicht er advies op te geven. Het verschil tussen zorgplicht en adviesplicht is evenwel beperkt:

- Zorg- en motiveringsplicht veronderstelt dat de administratieve overheid zoveel mogelijk zorg in acht neemt voor de erfgoedkenmerken van onroerende goederen die opgenomen zijn in een vastgestelde inventaris. Verder motiveert de administratieve overheid in haar beslissingen over eigen werken of activiteiten hoe ze rekening heeft gehouden met het impact van deze werken of activiteiten op het vastgestelde erfgoed (art. 4.1.9 van het Onroenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).
- Advies: als voor de kap van een item uit de vastgestelde inventaris een vergunning vereist is, motiveert de vergunningverlenende overheid haar beslissing en verduidelijkt ze in haar beslissing hoe ze de erfgoedwaarden in acht heeft genomen (art. 4.1.10 van het Onroenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

Het rechtsgevolg van vastgesteld houtige beplantingen met erfgoedwaarde treedt dus pas in werking als het kappen van het item vergunningsplichtig is en de vergunning door particulieren of niet-administratieve overheden is aangevraagd. Opname in de vastgestelde inventaris houtig erfgoed zal weinig of niets aan de adviespraktijk veranderen. De vergunningsplicht is al sterk aan banden gelegd: bomen die binnen een perimeter van 15m rond een vergunde constructie staan, mogen zonder vergunning worden gekapt. Een vaststelling verandert dit niet. Bomen op gemeentelijk eigendom binnen vastgestelde landschapsatlas vallen onder de zorgplicht voor administratieve overheden.

In de praktijk geeft het agentschap Onroerend Erfgoed geen advies meer op vastgestelde items. Deze opdracht is toevertrouwd aan de vergunningverlener. Opname van houtig erfgoed in de wetenschappelijke inventaris of als vastgesteld item in de Landschapsatlas werkt in de praktijk minstens even mobiliserend als een vaststelling in de inventaris houtige beplantingen met erfgoedwaarde. Stedenbouwkundige ambtenaren kunnen er in hun motivatie even goed rekening mee houden.

Bovendien vergt een vaststelling in de vastgestelde inventaris houtige beplantingen met erfgoedwaarde een veel grondigere inventarisatie dan nu meestal gedaan wordt. Een volledig gebied moet dan worden bemonsterd tot op perceelsniveau. Dit is voor een standaard vaststelling van een gebied in de Landschapsatlas niet haalbaar, met de huidige personeelsbezetting en werkagenda.

3. De inventarismethodologie wordt bij de vaststelling toegepast: bij elke vaststelling van een gebied in de Landschapsatlas zit een motivering gebaseerd op de erfgoedwaarden en de selectiecriteria, waar de contextwaarde deel van uitmaakt.

Bovendien is de Landschapsatlas al van bij zijn ontstaan in 2001 een selectie van traditionele landschappen: landschappelijk waardevolle gehelen, afgebakend op basis van samenhang, gaafheid en herkenbaarheid. Vervolgens werd nagekeken in hoeverre deze landschappelijk waardevolle gehelen de relicten zijn van 'traditionele landschappen', waarvan de kenmerken met behulp van historische bronnen, historisch-geografische literatuur, historisch-topografische kaarten en luchtfoto's (algemeen) werden geduid (Antrop e.a. 2002: Traditionele landschappen van het Vlaamse gewest, onuitgegeven rapport, Universiteit Gent, Vakgroep Geografie, Gent). Binnen Vlaanderen vormen de gebieden in de Landschapsatlas dus de landschappen die relicten van de traditionele landschappen het best weerspiegelen. De Landschapsatlas vormt op zich dus de geografische en thematische context voor de vaststelling van een gebied.

4. Wetenschappelijke waarde: het voorkomen van zeldzame fruitvariëteiten is in deze een potentiële waarde. Bij de vaststelling van gebieden in de Landschapsatlas is het niet mogelijk om tot op perceelsniveau te inventariseren, laat staan te determineren tot op het niveau van een individuele boom, bij gebrek aan personeelsomkadering en de drukke werkagenda. In het algemeen hebben hoogstamboomgaarden wel het potentieel van locaties voor zeldzame fruitvariëteiten. Dossierbehandelaar baseert zich hiervoor op de voorlopige bevindingen van het onroenderfgoedrichtplan (OERP) over de hoogstamboomgaarden dat volop in ontwikkeling is. Om verwarring te voorkomen, wordt

de zinsnede 'voor het behoud van oude en zeldzame fruitvariëteiten' uit de wetenschappelijke waarde geschrapt.

5. De samenhang tussen de vaststelling en het beschermde cultuurhistorische landschap 'Abdijsite Kolen – Kolenberg' blijkt uit de erfgoeddatabank: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135344>.

Volgens de Handleiding Onroerend Erfgoed Databank, versie 0.1.0 (16 maart 2018) (<https://doc.onroerenderfgoed.be>) kunnen tussen aanduidingsobjecten onderling geen relaties bestaan, met andere woorden beschermingen of vaststellingen kunnen niet naar andere beschermingen verwijzen, tenzij het een voorganger of opvolger van de genoemde bescherming is. In de beschermingsdatabank deze relatie leggen blijkt dus onmogelijk. Via het geoportaal is de samenhang wel in een oogopslag duidelijk.

Conclusie

Het advies heeft invloed op de vaststelling van het gebied "Abdij van Kolen en de Kolenberg". De zinsnede 'voor het behoud van oude en zeldzame fruitvariëteiten' wordt uit de waarde-beschrijving in het vaststellingsdossier geschrapt.

3. Conclusie

De uitgebrachte bezwaren en het advies hebben een invloed op de beschrijving en op de waardering bij de vaststelling van het gebied "Abdij van Kolen en de Kolenberg" in de Landschapsatlas: De zinsnede 'voor het behoud van oude en zeldzame fruitvariëteiten' wordt uit de waarde-beschrijving in het vaststellingsdossier geschrapt.